

Making the railway system
work better for society.

Rokasgrāmata

Izpildes pārvaldības modelis

	<i>Izstrādājis</i>	<i>Pārbaudījis</i>	<i>Apstiprinājis</i>
<i>Vārds, uzvārds</i>	S. D'ALBERTANSON	M. SCHITTEKATTE	C. CARR
<i>Amats</i>	Projekta koordinators	Projekta vadītājs	Nodaļas vadītājs
<i>Datums</i>	29.6.2018.	29.6.2018.	29.6.2018.
<i>Paraksts</i>			

Dokumenta vēsture

<i>Redakcija</i>	<i>Datums</i>	<i>Komentāri</i>
1.0	29.6.2018.	Galīgā versija publicēšanai

Šis dokuments ir juridiski nesaistoša Eiropas Savienības Dzelzceļu aģentūras rokasgrāmata. Tas neskar lēmumu pieņemšanas procesus, kas paredzēti spēkā esošajos ES tiesību aktos. ES tiesību aktu saistoša interpretācija ir tikai Eiropas Savienības Tiesas kompetencē.

Where it appears that there are differences between the translated version and the English version, the English version takes precedence.

1 Ievads

Saskaņā ar Dzelzceļa drošības direktīvas 2016/798 noteikumiem vienotos drošības sertifikātus var izsniegt valstu drošības iestādes vai Eiropas Savienības Dzelzceļu aģentūra ("aģentūra"). Drošības atļaujas izsniedz VDI. Aģentūras vai VDI piešķirtos vienotos drošības sertifikātus vai drošības atļaujas to derīguma termiņa laikā vienmēr pārbauda VDI, veicot attiecīgās organizācijas uzraudzību. Tas nozīmē, ka neatbilstību konstatēšanas gadījumā VDI, izmantojot savas regulatīvās pilnvaras, ir atbilstoši jārikojas, lai risinātu jautājumu pirmajā instancē. Tāpat ir skaidrs, ka gadījumā, ja VDI mēģinājumi labot situāciju ir neveiksmīgi, VDI vai aģentūrai, konsultējoties ar VDI, ir iespēja atsaukt vai ierobežot organizācijas vienoto drošības sertifikātu, bet drošības atļaujas var ierobežot vai atsaukt VDI.

Eiropas Savienības dalībvalstīs attiecībā uz dzelzceļu regulatīvo uzraudzību pastāv dažādas pieejas. Dažās valstīs iestādēm, kas ir atbildīgas par dzelzceļu uzraudzību, ir ierobežotas pilnvaras nodrošināt dzelzceļu drošu ekspluatāciju, savukārt citu valstu drošības iestādēm (VDI) ir tiešas iejaukšanās pilnvaras. Tā kā saskaņā ar valsts tiesību aktiem valstu juridiskās pilnvaras ir ierobežotas, dažas dalībvalstis izmanto Eiropas tiesību aktu, piemēram, Direktīvas (ES) 2016/798 un Direktīvas (ES) 2016/797, noteikumus.

Pašlaik, izņemot Direktīvas (ES) 2016/798 noteikumus, nav vadlīniju par apstākļiem, kādos VDI varētu izmantot šīs pilnvaras. Saskaņā ar 17. panta 5. punktu, ja VDI konstatē, ka vienotā drošības sertifikāta turētājs vairs neatbilst sertifikācijas nosacījumiem, tā vai nu pati pieņem lēmumu par vienotā drošības sertifikāta atsaukšanu vai ierobežošanu, vai pieprasa to darīt Eiropas Savienības Dzelzceļu aģentūrai (turpmāk arī "aģentūra"), ja sertifikātu izsniegusi aģentūra. Abos gadījumos lēmums jāpamato. Noteikumu, kas, ņemot vērā uzraudzības laikā savāktos pierādījumus, ļauj VDI atsaukt vai ierobežot vienoto drošības sertifikātu, varētu izmantot, lai panāktu pārmaiņas.

Papildus iepriekš minētajam dalībvalstu starpā pastāv atšķirības attiecībā iestādēm, kas ir atbildīgas par organizāciju saukšanu pie atbildības par drošības pārkāpumiem, un apstākļiem, kādos tas tiek darīts. Dažās dalībvalstīs lielus starpgadījumus izmeklē nevis VDI, bet prokuratūras iestādes. Dažās dalībvalstīs organizācijas ir iespējams saukt pie atbildības par likumpārkāpumiem, kas attiecas uz dzelzceļa drošu ekspluatāciju, arī tad, ja nav noticis smags negadījums. Citās dalībvalstīs lietas ierosina tikai tad, ja ir notikuši smagi negadījumi. Šīs atšķirības pieejā starp dažādām dalībvalstīm rada problēmas ES tiesiskajam regulējumam dzelzceļa nozarē un VDI, kas īsteno ES tiesību aktus. Visbeidzot, dažās dalībvalstīs valsts tiesību akti dzelzceļa drošības jomā aptver arī darba drošības jautājumus. Lielākajā daļā dalībvalstu šos jautājumus risina nevis VDI, bet cita iestāde, kas darbojas saskaņā ar citu tiesisko regulējumu. Izpildes problēmas varētu rasties arī pārrobežu satiksmes gadījumos, jo VDI katrā dalībvalstī darbojas saskaņā ar atšķirīgu tiesisko regulējumu un atšķirīgām pilnvarām iejaukties, lai panāktu drošības uzlabojumus.

Uzraudzības principiem (ja tos piemēro pareizi) būtu jānozīmē, ka VDI veic uzraudzību, tostarp izpildes pasākumus, konsekventi un taisnīgi. Aģentūra uzskata, ka tā varētu palīdzēt VDI, sniedzot vadlīnijas, kurās šie principi ir izstrādāti sīkāk, lai nodrošinātu pamatu konsekventai pieejai izpildes jautājumam dalībvalstīs.

1.1 Rokasgrāmatas mērķis

Šajā vadlīniju dokumentā VDI tiek piedāvāts vienkāršs izpildes pārvaldības modelis (*Enforcement Management Model – EMM*), kas tām palīdzēs pieņemt lēmumus par izpildes pasākumiem, ja organizācija nebūs ievērojusi valsts un ES tiesību aktus. Modeļa mērķis ir kategorizēt uzraudzības laikā konstatētās riska starpības kontroles trūkuma līmeni, izmantojot vienkāršu matricu.

Tajā ir ņemta vērā saistība starp valstu un Direktīvā (ES) 2016/798 paredzētajām izpildpilnvarām, kas attiecas uz vienotajiem drošības sertifikātiem, lai drošības sertifikātu pieteikuma iesniedzējiem un VDI uzraudzībai

---

Where it appears that there are differences between the translated version and the English version, the English version takes precedence.

pakļautajām organizācijām visā Eiropas Savienībā palīdzētu nodrošināt vienādus noteikumus neatbilstību un likumpārkāpumu novēršanai.

EMM ir rīks, ko VDI var izmantot, lai palīdzētu nodrošināt konsekveni tādu tiesību aktu izpildē, kuros ir paredzēta iespēja izmantot sankcijas vai paziņojumus, lai uzlabotu dažus organizāciju riska kontroles pasākumu aspektus. Rīka mērķis ir piedāvāt VDI līdzekli Regulas par kopīgām drošības metodēm (CSM) uzraudzībā 7. panta 1. punkta prasību izpildei. Saskaņā ar šīm prasībām VDI ir jānosaka lēmumu pieņemšanas kritēriji gadījumos, kad konstatētas neatbilstības. Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2018/761 [par kopīgām drošības metodēm uzraudzībā] 5., 6., 7. un 8. apsvērumā arī ir skaidri noteikts, ka VDI jāveic uzraudzības darbības, lēmumu pieņemšanā izmantojot pieejas, kas palīdz uzlabot savstarpēju uzticēšanos, to darbībām jābūt samērīgām un mērķorientētām uz jomām, kurās pastāv lielākais risks, un ka VDI jābūt atbildīgām par pieņemtajiem lēmumiem. Lai to panāktu, kā līdzekli var izmantot izpildes modeli.

1.2 Rokasgrāmatas adresāti

Šis dokuments paredzēts:

- VDI, kad tās uzraudzības laikā novērtē dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu un infrastruktūras pārvaldītāju drošības pārvaldības sistēmas,
- dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem un infrastruktūras pārvaldītājiem kā norādījumi par sekām, ar ko jārēķinās juridisko standartu neievērošanas gadījumā.

1.3 Darbības joma

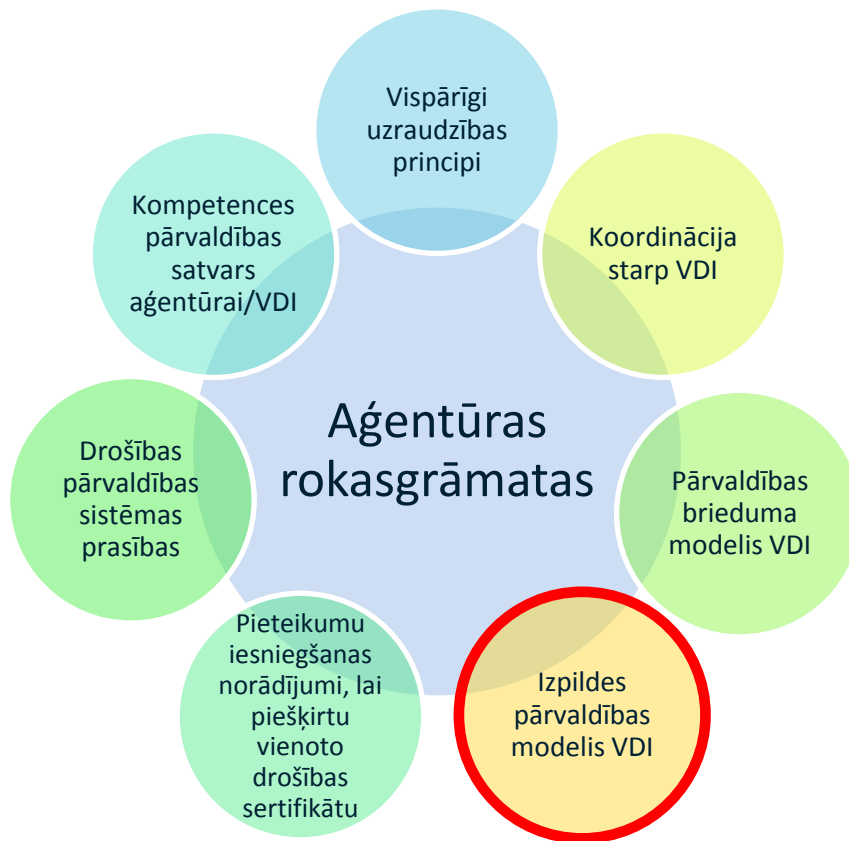
Šāds EMM:

- var nodrošināt satvaru uzraudzības veicējiem, palīdzot pieņemt konsekventus izpildes lēmumus,
- palīdz VDI kontrolēt uzraudzības veicēju pieņemto izpildes lēmumu taisnīgumu un konsekveni,
- var palīdzēt sarežģītāku gadījumu izskatīšanā,
- var apliecināt, ka VDI rīcība ir mērķorientēta, taisnīga, pārredzama un samērīga, ja EMM, ko VDA izmanto, dara publiski pieejamu.

Šis dokuments neattiecas uz izpildi, ko nodrošina citas regulatīvas iestādes, kuras nav VDI.

1.4 Rokasgrāmatas struktūra

Šis dokuments ir viena no aģentūras rokasgrāmatām, kas paredzētas, lai palīdzētu dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, infrastruktūras pārvaldītājiem, valstu drošības iestādēm un aģentūrai pildīt pienākumus un uzdevumus saskaņā ar Direktīvu (ES) 2016/798.

1. attēls: Aģentūras rokasgrāmatu uzskaitījums

Pildot ES un valsts tiesību aktos paredzētos pienākumus, VDI būtu jāsadarbojas ar citām regulatīvajām aģentūrām. Plašāka informācija par sadarbību ar citām aģentūrām ir pieejama *aģentūras rokasgrāmatā par uzraudzību*.

Jāievēro, ka modelis jāizmanto uzraudzības jomā kompetentām personām (sk. arī *aģentūras rokasgrāmatu par kompetences pārvaldības satvaru*) un ka tas ir palīgīdzeklis, kas neaizstāj profesionālu lēmumu pieņemšanu.

Where it appears that there are differences between the translated version and the English version, the English version takes precedence.

Saturs

1	Ievads.....	2
1.1	Rokasgrāmatas mērķis.....	2
1.2	Rokasgrāmatas adresāti	3
1.3	Darbības joma.....	3
1.4	Rokasgrāmatas struktūra.....	3
2	Izpildes pārvaldības modelis.....	6
2.1	Ierobežojumi.....	6
2.2	Izpildes prioritātes	6
2.3	Riska starpības analīze	7
1.	pielikums. Shēma.....	13
2.	pielikums. Piemēri	14
1.	piemērs. Pārkāpums – riska starpība "ļoti liela"	14
2.	piemērs. Pārkāpums – riska starpība "būtiska"	14
3.	piemērs. Pārkāpums – riska starpība "vidēja"	15
4.	piemērs. Pārkāpuma nav – riska starpības nav	15

Where it appears that there are differences between the translated version and the English version, the English version takes precedence.

2 Izpildes pārvaldības modelis

2.1 Ierobežojumi

Riska un atbilstības valsts tiesību aktiem novērtēšana var būt gan ļoti vienkārša, gan ļoti sarežģīta. Veicot novērtējumu un pārbaudot atbilstību tiesību aktiem, neatbilstības ne vienmēr ir iespējams skaidri definēt. Turklāt bieži gadās, ka uzraudzības laikā tiek konstatēti vairāki pēc smaguma pakāpes atšķirīgi trūkumi. Bieži ir grūti atbildēt uz jautājumu, vai tiešām ir noticis likumpārkāpums, kuras organizācijas vai privātpersonas būtu jāsauc pie atbildības un kā novērst tiesību aktu pārkāpumu(-us).

EMM ir palīgīdzeklis, kas atvieglo lēmumu pieņemšanu VDI darbiniekiem, kuriem jābūt kompetentiem šā modeļa lietotājiem. Tas turklāt nav modelis, kas atrisinās visus iespējamus sarežģītus jautājumus, ar kuriem var nākties saskarties personai, kas veic uzraudzības darbību, un automātiski sniegs "pareizo atbildi". Uzraudzība nozīmē, ka personai, kas to veic, pašai jāizdara secinājumi par risku. Konkrēti, uzraudzības veicējiem būs jānosaka modelī definētās "riska starpības" lielums, un tam šā modeļa izmantošanā ir izšķiroša nozīme. Tāpēc modelis būtu jāizmanto kā uzraudzības veicējiem uzticēto lēmumu pieņemšanas pilnvaru īstenošanas palīgīdzeklis un to nevajadzētu uzskatīt par šiem darbiniekiem uzlikto ierobežojumu. Darbinieki, kas izmanto šo satvaru, būtu pienācīgi jāapmāca par tā lietošanu un to, kā izdarīt secinājumus par relatīvo risku un kritiski domāt, pārbaudot atbilstību tiesību aktiem salīdzinājumā ar faktisko situāciju.

Šis modelis var pastāvēt dažādās dalībvalstīs, neraugoties uz atšķirīgu tiesisko regulējumu. Tomēr katrai VDI būtu jācenšas nodrošināt, lai modelis tiktu izmantots atbilstoši spēkā esošajam valsts tiesiskajam regulējumam. Shēmā 1. pielikums ir redzams posms, kurā modeli izmanto, un kā tas palīdz pieņemt lēmumus par lietas ierosināšanu vai vienotā drošības sertifikāta vai drošības atļaujas atsaukšanu vai ierobežošanu.

Šajā modelī ir papildu posms, kas attiecas uz jautājumu par vienotā drošības sertifikāta atsaukšanu vai ierobežošanu.

2.2 Izpildes prioritātes

VDI veic uzraudzību, lai pārbaudītu, vai organizācija ievēro un turpina ievērot nosacījumus, saskaņā ar kuriem tai piešķirts vienotais drošības sertifikāts. Praksē tas nozīmē, ka iestāde, kas veic novērtējumu, piešķirot vienoto drošības sertifikātu, ir nonākusi pie secinājuma, ka organizācija ir sniegusi pietiekamu informāciju, lai apliecinātu, ka tai ir vai būs funkcionējoša un atbilstības novērtējuma kopīgo drošības metožu pierādīšanas prasībām atbilstoša drošības pārvaldības sistēma (DPS).

Vienoto drošības sertifikātu un drošības atļauju derīguma termiņš nepārsniedz piecus gadus, un šajā laikā tās tiek pakļautas uzraudzībai, kuru veic VDI, kas pārlicinās, vai sertifikāta derīguma termiņa laikā praksē tiek uzturēti sākotnējā pieteikumā minētie DPS pasākumi.

Ja VDI atklāj neatbilstības, tām jāapsver, kā tās novērst. Viena no iespējām, ko VDI var izmantot, lai konkrētos gadījumos novērtētu DPS, ir pārvaldības spēju jeb pārvaldības brieduma modelis, kas piedāvā metodi organizācijas DPS brieduma novērtēšanai (sk. arī *agentūras rokasgrāmatu par pārvaldības brieduma modeli*).

Visu dalībvalstu VDI ir jābūt arī uzraudzības stratēģijai un uzraudzības plāniem. Šie dokumenti ir vajadzīgi saskaņā ar uzraudzības kopīgo drošības metodi. Uzraudzības stratēģijā uzsvars tiek likts uz VDI galvenajām prioritātēm dzelzceļu drošības uzraudzībā, veicināšanā un atbalstīšanā. Tāpēc katrai VDI, veicot uzraudzības darbību, būtu jāiegūst skaidrs priekšstats par dzelzceļa tīkla būtiskajiem riskiem un dzelzceļa pārvaldījumu uzņēmumu pārvaldības spējām un atbilstoši jānovirza resursi. Lai gan VDI var veikt izmeklēšanu vai pasākumus jebkurā savas kompetences jomā, tai saskaņā ar uzraudzības stratēģiju un plāniem būtu skaidri jāzina, kurai jomai pievērsties. Tāpēc ir sagaidāms, ka uzraudzītāji veiks noteiktās jomās piemērotus pasākumus un *EMM* pieeja palīdzēs pieņemt lēmumu par pasākumiem, kas būtu jāveic, ja šķiet, ka notikuši

---

Where it appears that there are differences between the translated version and the English version, the English version takes precedence.

likumpārskatībai. Visbeidzot, VDI stratēģijā un plānos būtu attiecīgi jāņem vērā citu regulatīvo struktūru vai tiesībsargāšanas iestāžu, piemēram, policijas, darbs vides vai darbinieku drošības jomā.

2.3 Riska starpības analīze

Uzraudzības darbību laikā VDI būtu jāvāc informācija par apdraudējumiem, saistītajiem riskiem un kontroles pasākumu atbilstību. Šo informāciju izmanto, lai veiktu sākotnēju novērtējumu par faktisko risku salīdzinājumā ar riska pakāpi, kas pieļaujama saskaņā ar tiesību aktiem, standartiem vai vadlīnijām (riska sliekšni). Atšķirība starp riska sliekšni un organizācijas faktisko risku ir **riska starpība**.

Atkarībā no atšķirības starp realitāti un sagaidāmo pozīciju šīs starpības relatīvo lielumu var novērtēt šādi:

- **ļoti liela** riska starpība nozīmē, ka pastāv ievērojams atbilstības trūkums ES un/vai valsts tiesību aktu prasībām. Piemēram, drošības kontroles pasākumu pilnīgs trūkums var tieši izraisīt bīstamus notikumus, t. i., riska starpība ir liela. Tas savukārt nozīmē, ka DPS nav ieviesti pasākumi risku kontrolei vairākos līmeņos vai riska novērtēšanas procesā tie vispār nav ņemti vērā;
- **būtiska** riska starpība nozīmē, ka pastāv ievērojams atbilstības trūkums ES un/vai valsts tiesību aktu prasībām, piemēram, pastāvīga vai tīša nespēja uzturēt atļautu savstarpēji izmantojamu infrastruktūru atbilstoši saskaņotajām SITS, iespējams, ekonomiska labuma gūšanas nolūkā. Tas varētu iespaidot arī ritošā sastāva vai infrastruktūras darbību un ietekmēt citus dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumus. Riska starpība ir mazāka nekā ļoti lielas starpības gadījumā, tomēr ievērojama. Tas varētu nozīmēt arī to, ka potenciālā nespēja nav pienācīgi ņemta vērā DPS riska novērtēšanas procesā;
- **vidēja** riska starpība nozīmē, ka DPS ir neatbilstošas novirzes, bet riska kontroles kontekstā šie trūkumi nav būtiski un tiem visticamāk nav nelabvēlīgas ietekmes uz drošību. Piemēram, var gadīties, ka tiek izmantoti komponenti, kas darbojas labi, tomēr neatbilst savstarpējas izmantojamības vai piekļūstamības noteikumiem. Nolūks nav iegūt konkurences priekšrocības – neatbilstības ir radušās nepietiekamu kontroles pasākumu dēļ. Riska starpība ir samērā maza un ietekme nav tik liela, lai radītu nopietnas bažas. Ja tas paredzēts valsts tiesību aktos, VDI var pieprasīt, lai tiktu veikti korektīvi pasākumi, izmantojot dažas tām pieejamas sankcijas;
- **maza** riska starpība nozīmē, ka novirzes drošības pārvaldības sistēmā ir nenozīmīgas un viegli novēršamas. Problēmas, kas saistītas ar atbilstību valsts un Eiropas tiesību aktiem, nav būtiskas. Riska starpība ir neievērojama un pastāvošās problēmas ir viegli novēršamas.

Riska starpību var izmantot divējādi:

- *pirmkārt, lai lemtu par atbilstošajām darbībām, kas VDI būtu jāveic, lai nodrošinātu, ka organizācija atbilst tiesību aktu prasībām,*
- *otrkārt, lai noteiktu, vai būtu jāveic saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem atļautie izpildes pasākumi, piemēram, jāierosina lieta vai jānosūta paziņojumi.*

Ja konkrētā jomā konstatētas vairākas riska starpības, tās jāizvērtē atsevišķi. Tādos gadījumos iespējamās divas pieejas.

- *Riska starpības var novērst individuāli, veicot konkrētus mērķorientētus pasākumus attiecībā uz katru riska starpību, ja VDI saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir pietiekamas pilnvaras šādai rīcībai. Piemēram, vidējas riska starpības gadījumā būtu iespējams nosūtīt vēstuli, pieprasot veikt korektīvus pasākumus vai pieprasot, lai organizācija izstrādā rīcības plānu problēmas atrisināšanai, un vienlaikus, ja tajā pašā jomā pastāv arī ļoti liela riska starpība, VDI varētu apsvērt iespēju izmantot represīvākus izpildes pasākumus, piemēram, izpildes paziņojumu vai lietas ierosināšanu.*

Where it appears that there are differences between the translated version and the English version, the English version takes precedence.

- *Riska starpības konkrētā jomā tiek apkopotas un aplūkotas kopumā, veicot mērķorientētus pasākumus attiecībā uz augstāko konstatēto līmeni. Šī pieeja arī nozīmē, ka tiek izstrādāts rīcības plāns atlikušo zemāka līmeņa trūkumu novēršanai. Piemēram, ja tiek konstatētas piecas riska starpības un trīs no tām ir vidējas, viena būtiska un viena ļoti liela, būtu jāveic pasākumi attiecībā uz ļoti lielo riska starpību un ar iesaistīto organizāciju jāvienojas par noteikta termiņa rīcības plānu visu pārējo konstatēto trūkumu novēršanai. Ja ir vairākas būtiska vai vidēja līmeņa riska starpības, var būt lietderīgi paaugstināt riska starpību līdz augstākajam līmenim, lai atspoguļotu kopējo vispārējo risku, un arī izstrādāt rīcības plānu zemākā līmeņa jautājumu risināšanai. Tomēr tādos gadījumos jāraugās, lai tas tiktu darīts samērīgi un pārredzami, nevis patvaļīgi.*

Nosakot faktisko risku, uzraudzības veicējiem būtu jāizdara secinājumi, pamatojoties uz informāciju par apdraudējumiem un kontroles pasākumiem un jāizmanto sava kompetence, apmācība, pieredze, vadlīnijas un citi attiecīgi informācijas avoti. Pieņemot lēmumu, jāņem vērā potenciālais kaitējums, nevis faktiskie notikumi (ja tādi ir).

Lai noteiktu risku un līdz ar to riska starpību (t. i., starpību starp faktisko risku un riska sliekšni), raugoties no uzraudzības perspektīvas, vienkāršākā pieeja, izdarot secinājumus par risku, ir trīs riska aspektu izmantošana. Šie trīs aspekti ir sekas, iespējamība un apmērs.

- **Sekas** ir tā kaitējuma veids, kas varētu būt pamatoti sagaidāms.
- **Iespējamība** ir varbūtība, ka notikums varētu notikt, ar to saprotot, ka kaitējumu var radīt notikums, nevis pati darbība.
- **Apmērs** ir to cilvēku skaits, kurus notikums varētu ietekmēt, vai radīto zaudējumu apjoms.

Veicot uzraudzību, būtu jāņem vērā, ka organizācija var ieviest dažus kontroles pasākumus, lai mazinātu notikuma sekas vai apmēru, novērstu varbūtību, ka notikums varētu notikt, vai novērstu visus trīs aspektus. Atšķirība starp secinājumu rezultātu attiecībā uz trīs riska aspektiem realitātē un sliekšņa pozīciju (t. i., pozīciju, kādā organizācijai būtu jābūt, ja tā piemērotu visus tiesību aktos, standartos un vadlīnijās paredzētos kontroles pasākumus) veido riska starpību. Tas nozīmē, ka VDI, kas veic uzraudzību, būtu jābūt skaidram priekšstatam par standartu, kuram vajadzētu būt ieviestam, un jāspēj to salīdzināt ar realitāti, lai noteiktu riska starpību.

Kopumā ar augstāku izpildes pasākumu līmeni būtu jāreķinās gadījumos, kad sliekšņa, tiesību aktu, standartu vai vadlīniju statuss ir labi zināms un vispārārtīts, bet organizācija darbojas ievērojami zemāk par to.

Dažas juridiskās prasības pēc būtības ir lielā mērā administratīvas un tieši neietekmē risku. Šāda veida problēmu gadījumā, ja dalībvalstu tiesiskā kārtība to pieļauj, parasti nav lietderīgi iesniegt prasību pret pārkāpēju organizāciju vai nodot lietu prokuratūrai, lai gan ir iespējams piemērot citas sankcijas. Sankcijas, ko varētu piemērot, pirms vispār apsver iespēju iesniegt prasību, katrā dalībvalstī atšķirsies, bet tās varētu būt, piemēram, oficiāls paziņojums, ar ko prasa novērst trūkumu noteiktā termiņā, vai kāds operatora darbību ierobežojums. Gadījumos, kad lietas ierosināšana ir pareizs risinājums un to pieļauj dalībvalstu tiesību sistēma, parasti pastāv augsts risks kombinācijā ar izteiktu nespēju ievērot skaidru vai precīzi definētu standartu, kas ir labi zināms un acīmredzams.

Ja starpgadījums, kas ir iespējams izpildes pasākumu piemērošanas iemesls, ir saistīts ar personīgu nespēju ievērot administratīvu noteikumu vai procedūru, kura izveidota saskaņā ar ES tiesību aktiem, un vienlaikus pastāv arī plašāki organizācijas trūkumi. Izpildes pasākumus principā nedrīkstētu vērst vienīgi pret attiecīgo personu, ja nav pierādījumu, ka šī persona tīši un apzināti nav ievērojusi pareizo procedūru. VDI, kas ir pilnvarotas ierosināt lietas pret privātpersonām, būtu jāapzinās, ka sākt tiesvedību pret atsevišķu personu un neizvērtēt kopējo situāciju organizācijā nozīmē, ka bez ievēribas var palikt augstāka līmeņa drošības pārvaldības sistēmas trūkumi. Tad pastāv risks, ka starpgadījumu nākotnē var atkārtot cita persona.

Where it appears that there are differences between the translated version and the English version, the English version takes precedence.

Apsverot iespējamo rīcību, VDI būtu jāņem vērā vairāki faktori. Tie citu starpā var būt arī tādi faktori, kas samazina VDI rīcības iespējamību vai varētu mazināt rīcības apmēru. Šie faktori varētu būt arī tādi aspekti, kas VDI liek rīkoties stingrāk vai izvēlēties nopietnāku rīcības veidu. Faktori, kas varētu mīkstināt vai pastiprināt rīcību, kura tiek apsvērta attiecībā uz organizāciju, kam piemēro izpildes pasākumu, un kas tādējādi varētu ietekmēt VDI veicamo rīcību, citu starpā ir šādi:

- *attiecīgā starpgadījumu vēsture,*
- *iepriekšējie attiecīgie izpildes pasākumi, tostarp tādi, ko veikušas citas regulatīvas struktūras, piemēram, valsts policija,*
- *iepriekšējie brīdinājumi un paziņojumi, tostarp vairāku nelielu (administratīvu) neatbilstību gadījumā,*
- *vai, nepiemērojot drošības tiesību aktus vai prasības, organizācija apzināti ir centusies iegūt ekonomiskas priekšrocības,*
- *faktiskā kaitējuma līmenis,*
- *iepriekšējā pārbaužu vēsture,*
- *vispārējais atbilstības standarts organizācijā.*

Citi stratēģiski jautājumi, ko VDI arī varētu ņemt vērā, pieņemot lēmumu par iespējamajiem izpildes pasākumiem, attiecas uz to, vai pasākumi:

- *ir sabiedrības interesēs,*
- *ir vajadzīgi, lai aizsargātu neaizsargātas grupas (piemēram, bērnus vai vecus cilvēkus),*
- *nodrošina ilgtspējīgu atbilstību,*
- *ietekmē citas organizācijas dzelzceļa nozarē vai ārpus tās,*
- *novērš riska starpību un nodrošinās riska sliekšņa sasniegšanu.*

Piezīme. Nekas no iepriekš minētajās rindkopās minētā neierobežo VDI iespēju īstenot izpildes pasākumus tiesību aktos noteikto pilnvaru un pienākumu ietvaros. Iepriekš minētie faktori ir jautājumi, ko VDI var ņemt vērā, ja attiecīgās dalībvalsts tiesību sistēma to pieļauj.

Pēc šā novērtējuma VDI, izdarot secinājumu par izpildi, būtu jāatbild uz šādiem jautājumiem.

- *Vai ierosinātie izpildes pasākumi novērš riskus prioritārā secībā, sākot ar nopietnākajiem riskiem?*
- *Vai ar ierosinātajiem izpildes pasākumiem tiek novērsts riska cēlonis?*
- *Vai ar ierosinātajiem izpildes pasākumiem tiek novērsta aktuālās nepilnības riska kontroles vai atbilstības tiesību aktiem nodrošināšanā?*
- *Vai ierosinātie izpildes pasākumi novērš pamatproblēmas?*
- *Vai problēmas ir pietiekami izvērtētas organizācijas, nevis individuālā līmenī?*

Turpmākā tabula ir ceļvedis lēmumu pieņemšanā. To nevar izmantot kā noteicošu argumentu, lemjot par pareizo rīcību katrā konkrētajā situācijā, VDI ir arī jāapsver, kā attiecīgo pasākumu var īstenot konkrētajā dalībvalstī spēkā esošās tiesību sistēmas ietvaros.

Novirzes no DPS iekļautajām juridiskajām prasībām	Sākotnējā riska starpība	Prognozētie sākotnējie izpildes pasākumi		
		Riska mazināšanas pasākumi Ja jā, pāriet pie rezultātā iegūtās riska starpības	Drošības riska novēršanai piemērojamie valsts tiesību akti	Iespējamie pasākumi saistībā ar vienoto drošības sertifikātu / drošības atļauju
Pārkāpums	Ļoti liela	Nē	Jā	Atsaukšana (informēt ERA par iemesliem, ja sertifikāciju veikusi ERA kā drošības sertifikācijas struktūra (DSS))
		Jā	Jā	Neveikt pasākumus saistībā ar drošības sertifikātu / Ziņot ERA par visiem VDI veiktajiem pasākumiem attiecīgajā organizācijā, ja ERA ir DSS
	Būtiska	Nē	Jā	Ierobežošana (informēt ERA par iemesliem, ja sertifikāciju veikusi ERA)
		Jā	Nē	Neveikt pasākumus saistībā ar drošības sertifikātu / Ziņot ERA par visiem VDI veiktajiem pasākumiem attiecīgajā organizācijā, ja ERA ir DSS
	Vidēja	Nē	Jā	Neveikt pasākumus saistībā ar drošības sertifikātu (ziņot ERA par visiem VDI veiktajiem pasākumiem attiecīgajā organizācijā, norādot pamatojumu, ja ERA ir DSS)
		Jā	Nē	Neveikt pasākumus saistībā ar drošības sertifikātu
	Maza	Nē	Vajadzības gadījumā	Neveikt pasākumus saistībā ar drošības sertifikātu
		Jā	Neveikt pasākumus	Neveikt pasākumus saistībā ar drošības sertifikātu
Nav	Nav	Nē	Nē	Neveikt pasākumus

Where it appears that there are differences between the translated version and the English version, the English version takes precedence.

Kur:

Pirmajā ailē pārkāpums ir likumpārkāpums. Tātad sākumpunkts ir tas, ka ir noticis likumpārkāpums (valsts un/vai ES tiesību aktu pārkāpums).

Otrajā ailē sākotnējā riska starpība ir atšķirība starp riska pakāpi, kas attiecībā uz aplūkojamo darbību pieļaujama saskaņā ar tiesību aktiem, standartiem vai vadlīnijām (ko izmanto par pamatu juridiskās atbilstības noteikšanai), un faktisko riska pozīciju praksē, **pirms** tiek veikti riska mazināšanas pasākumi. Šīs starpības relatīvo lielumu vērtē kā "ļoti lielu", "būtisku", "vidēju" vai "mazu" atkarībā no atšķirības starp realitāti un sagaidāmo pozīciju.

Trešajā ailē VDI cenšas novērst konstatēto riska starpību. VDI centīsies iesaistīt organizāciju problēmas risināšanā. Organizācija vai nu rīkosies, lai novērstu vai mazinātu tūlītējo risku, un šajā gadījumā atbilde ir "jā", vai nerīkosies, un šajā gadījumā atbilde ir "nē". Jāievēro, ka VDI jāpārlicinās, vai organizācijas ierosinātie pasākumi ir vai nav pietiekami. Ja pasākumi nav pietiekami, VDI var turpināt izmantot modeli, lai paplašinātu iespējamās izpildes pasākumus.

Ceturtajā ailē VDI piemēro valsts tiesību aktus, kas piemērojami drošības riska novēršanai, t. i., VDI izmanto savas pilnvaras, lai novērstu trūkumus saskaņā ar valsts tiesību aktu noteikumiem par drošību. Tas nozīmē arī, ka VDI novērš trūkumus saskaņā ar Eiropas noteikumiem, ja tie transponēti valsts tiesību aktos. Ja tas paredzēts valsts tiesību aktos, tas nozīmē arī, ka VDI vajadzības gadījumā veic vai ierosina tiesvedību vai nodod lietu prokuratūrai. Tātad arī šajā gadījumā atbilde ir "jā" vai "nē".

Piektā aile attiecas uz jautājumu par pasākumiem saistībā ar pieteikuma iesniedzēja drošības sertifikātu. Kopumā, ja pieteikuma iesniedzējs nevēlas sadarboties un VDI ir nācies piemērot valsts tiesību aktus, lai novērstu ļoti lielu riska starpību, ir lietderīgi apsvērt vienotā drošības sertifikāta vai drošības atļaujas atsaukšanas vai ierobežošanas iespēju.

Vienotā drošības sertifikāta vai drošības atļaujas atsaukšana ir atbilstoša reakcija, ja organizācija faktiski nepārvalda riskus un pakļauj pasažierus vai citus cilvēkus nopietnam kaitējuma riskam. Tie ir gadījumi, kad konstatēta ļoti liela riska starpība. Sertifikāta atsaukšana arī rada problēmas, jo tā nozīmē, ka vilcienu satiksmes pakalpojumi tiek pārtraukti. Tāpēc tiek uzskatīts, ka atsaukšana ir pasākums, kas būtu jāpiemēro tikai tad, ja visi pārējie risinājumi vai izpildes panākšanas iespējas ir izsmeltas vai ir sagaidāms, ka šie risinājumi nedos vēlamo rezultātu.

Vienotā drošības sertifikāta vai drošības atļaujas ierobežošanas gadījumā ir jābūt pilnīgi skaidram ierobežojuma apmēram un nosacījumiem, kas jāievēro, lai to atceltu. Piemēram, varētu būt lietderīgi ierobežot kravu pārvadājumu uzņēmuma bīstamo kravu pārvadājumus, ja uzņēmums nevar pierādīt, ka tas pilnīgi ievēro ES tiesību aktus par bīstamo kravu pārvadājumiem. Tas nozīmē, ka, tiklīdz organizācija var pierādīt atbilstību prasībām, tā var iesniegt pieteikumu atjaunināta sertifikāta saņemšanai, lai atceltu ierobežojumu.

Katrā konkrētajā gadījumā, piemēram, tādos gadījumos, kas minēti 2. pielikums, VDI, pieņemot lēmumu par pasākumiem, būs jāņem vērā vairāki citi atbildību mīkstinoši vai pastiprinoši apstākļi. Tie ir šādi (bet ne tikai):

- *organizācijas iepriekšējā drošības vēsture,*
- *vai par notikumu vairāk nekā pati organizācija ir bijušas atbildīgas citas personas ārpus dzelzceļa pārvadājumu organizācijas kontroles, piemēram, tādos gadījumos kā transportlīdzekļa uzbraukšana uz dzelzceļa,*
- *vai VDI organizācijai kādreiz agrāk ir adresējusi ieteikumus vai piemērojusi pasākumus jomās, kas saistītas ar jomu, kurā noticis notikums,*
- *vai organizācija ir centusies iegūt ekonomiskas priekšrocības, neievērojot drošības prasības un pārvaldības pienākumus saskaņā ar DPS,*
- *kāds ir faktiskais vai potenciālais kaitējums,*

- *organizācijas attieksme, t. i., vai tā aktīvi cenšas labot situāciju vai, gluži pretēji, ir skaidrs, ka tā nepiešķir lielu nozīmi drošības jautājumiem.*

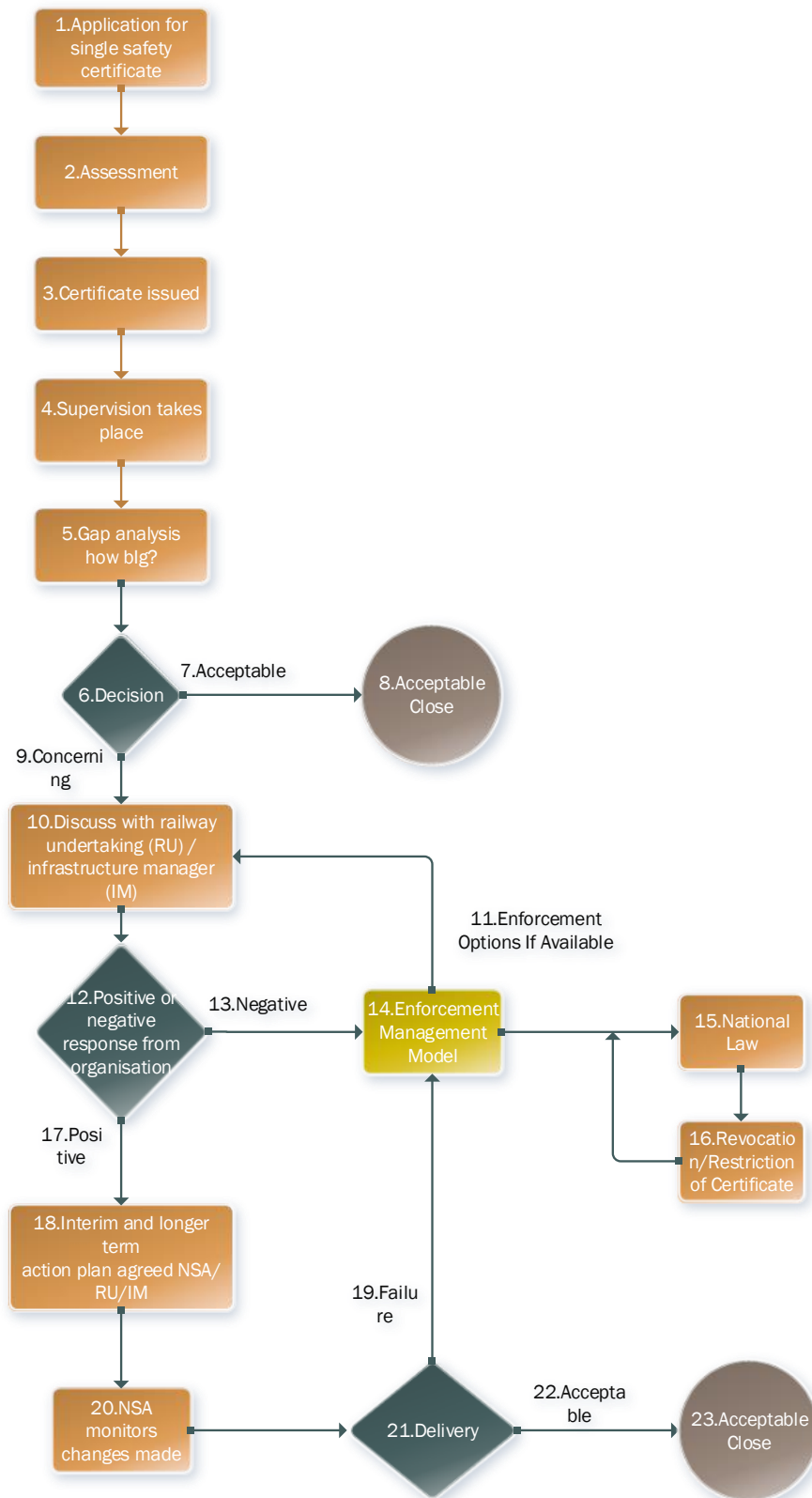
VDI, pieņemot lēmumu par iespējamajiem izpildes pasākumiem, var izvērtēt vairākus stratēģiskus faktorus samērīgi ar savām rīcības pilnvarām un tiesību aktos noteiktajiem pienākumiem. Tie ir šādi (bet ne tikai):

- *sociāli un politiski jautājumi,*
- *organizācijas drošības kultūra un tas, cik ātri tā spēj novērst defektu/neatbilstību,*
- *sabiedrības intereses,*
- *ierosinātās rīcības ietekme uz uzņēmumu un sabiedrību kopumā, ņemot vērā, kādu paraugu tā rāda, kā arī ietekme uz organizācijas spēju turpināt darbību.*

VDI var izmantot tabulas rezultātu kā ceļvedi attiecībā uz prognozētajiem izpildes pasākumiem un tad piemērot iepriekš minētos faktorus, kas katrā konkrētā gadījumā var palīdzēt pieņemt lēmumu par veicamajiem pasākumiem.

Ņemot vērā, ka visi VDI lēmumi ir jāpamato un jāpaziņo attiecīgajai organizācijai (pārredzamības princips), ziņojumā par situāciju ir ļoti ieteicams norādīt iemeslus izmaiņām pieejā, kuru rezultātā ir vai nav ierosināts veikt tiesiskas darbības vai iesniegt prasību tiesā.

1. pielikums. Shēma

2. pielikums. Piemēri

1. piemērs. Pārkāpums – riska starpība "ļoti liela"

Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums ir norādījis, ka tā DPS ir iekļauta visaptveroša vilcienu vadītāju apmācības un pārvaldības programma, kas ietver simulatoru izmantošanu, vilcienu datu reģistratoru aktīvu izmantošanu un vilcienu vadītāju darbību pārraudzību.

Uzraudzības darbības atklāj, ka simulatori nav darbojies vairākus mēnešus un pēdējos sešos mēnešos nav izmantoti no reģistratoriem lejupielādētie dati, lai kontrolētu vilcienu vadītāju rīcību. Pārraugošo darbinieku slimības un pensionēšanās dēļ vilcienu vadītāju rīcības pārraudzība vai nu nav veikta, vai ir veikta ārpus attiecīgajā organizācijas standartā paredzētajiem termiņiem.

Turklāt tiek konstatēts, ka organizācijā ir pieņemti darbā daudzi jauni vilcienu vadītāji un periodā līdz uzraudzības darbībai ir palielinājies vilcienu vadītāju izraisītu starpgadījumu, bīstamas garāmbraukšanas signālam, pabraukšanas garām stacijai gadījumu un durvju atvēršanas starpgadījumu skaits.

Saskaņā ar tabulu riska starpība ir "ļoti liela", jo, pirmkārt, ir skaidri pierādījumi par vadības nespēju risināt vilcienu vadītāju kompetences jautājumu. Otrkārt, pastāv skaidra un pieaugoša saistība starp nespēju pārvaldīt vilcienu vadītāju darbību un ar vilcienu vadītājiem saistītu drošības starpgadījumu skaita pieaugumu. Lai risinātu šos jautājumus ar dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu, VDI būtu jāveic tiesiskas darbības. Ņemot vērā starpgadījumu skaita pieauguma nopietnību, riska starpība nepārprotami ir liela.

Šajā gadījumā, ja situācija netiek risināta, pastāv iespēja, ka varētu notikt starpgadījums ar daudziem bojāgājušajiem. VDI, kas veic uzraudzību, būtu jāapsver izpildes pasākumi, lai novērstu nespēju kontrolēt organizācijas darbinieku, pasažieru un citu cilvēku apdraudējumu, ja to pieļauj attiecīgās dalībvalsts tiesību akti. Izpildes pasākumi varētu ietvert oficiālu vēstuli vai paziņojumu, kurā VDI pieprasa novērst trūkumus saskaņā ar noteikta termiņa rīcības plānu. Ja trūkumi un to radītie riski ir pietiekami nopietni, pasākumi varētu ietvert arī prasības iesniegšanu tiesā vai lietas nodošanu prokuratūrai. Ja pēc VDI pasākumiem ar mērķi uzlabot situāciju joprojām pastāv būtiskas problēmas, kas nav novērstas, VDI var nolemt atsaukt organizācijas vienoto drošības sertifikātu vai drošības atļauju vai nodot lietu (norādot iemeslus, kāpēc šāda rīcība ir nepieciešama) aģentūrai, ja tā ir drošības sertifikācijas struktūra. Ja dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums rīkojas, lai novērstu trūkumus, VDI var nolemt, ka ir lietderīgi ierobežot vienoto drošības sertifikātu (piemēram, tā derīguma termiņu) līdz brīdim, kad aģentūra var pārliecināties, ka organizācija spēj uzturēt situācijas kontroli, un/vai piemērot valsts tiesību aktus kā represīvu pasākumu.

2. piemērs. Pārkāpums – riska starpība "būtiska"

Infrastruktūras pārvaldītājs apgalvo, ka ir ieviesis kompetences pārvaldības sistēmu, lai nodrošinātu kompetences prasību izpildi gan attiecībā uz saviem darbiniekiem, gan līgumdarbiniekiem, kas veic darbu tā vārdā. Teorētiski sistēma šķiet visaptveroša. Taču apmeklējumi uz vietas atklāj, ka objektā ir darbinieki, ar kuriem galvenais darbu uzņēmējs ir noslēdzis apakšlīgumu un kurus kompetences pārvaldības sistēma neskar. Izmeklējot apakšuzņēmēju izmantošanu, atklājas, ka tie tiek plaši izmantoti un faktiski daudziem nav vajadzīgo prasmju. Pierādījumi liecina, ka rezultātā infrastruktūras uzturēšanas darbību kvalitāte ir slikta un darbu nākas veikt atkārtoti. Dažas no attiecīgajām darbībām ir kritiski svarīgas drošībai. Riska starpība šajā gadījumā ir "būtiska" – ja infrastruktūras pārvaldītājs rīkojas, lai novērstu problēmas, vai nu pēc savas iniciatīvas, vai pēc tam, kad VDI tam ir oficiāli ieteikusi to darīt, kā represīvu sankciju var piemērot valsts tiesību aktus, bet pasākumi attiecībā uz drošības atļauju šajā gadījumā nebūtu jāpiemēro. Ja infrastruktūras pārvaldītājs nerīkotos, kā paredzēts, lai novērstu trūkumus, tiktu piemēroti valsts tiesību akti un VDI būtu jāapsver, vai ir lietderīgi ierobežot drošības atļauju.

3. piemērs. Pārkāpums – riska starpība "vidēja"

Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam ir riska novērtēšanas process, kas teorētiski ir visaptverošs, un šķiet, ka darbinieki ir tajā iesaistīti un to saprot. Revīzijas/pārbaudes laikā tomēr kļūst skaidrs, ka riska novērtēšanas process netiek pareizi piemērots, jo riska novērtējumos minētie kontroles pasākumi procesa pārbaudes nepilnību dēļ vispār nav ieviesti. Nepareizās piemērošanas sekas nav īpaši nopietnas, jo riski, kas nav mazināti, nepieder pie būtiskajiem riskiem.

Strādājot ar tabulu, var redzēt, ka šajā gadījumā ir noticis pārkāpums un riska starpība ir vidēja, jo sekas nav nopietnas, lai gan riska novērtēšanas process nedarbojas pareizi. Tātad šajā gadījumā lēmums par to, kādus pasākumus veikt, ir otršķirīgs un varētu būt atkarīgs no VDI rīcībā esošajām izpildes panākšanas iespējām. Dažos gadījumos atbilstošs risinājums riska novērtēšanas procesa problēmu novēršanai varētu būt izpildes vēstule vai paziņojums, jo īpaši tad, ja nav vēsturisku pierādījumu par līdzīgām problēmām tajā pašā organizācijā. Lai novērstu riska novērtēšanas procesa problēmas, organizācijai varētu nākties veikt DPS grozījumus, par kuriem, iespējams, būtu jāpaziņo VDI.

4. piemērs. Pārkāpuma nav – riska starpības nav

Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam ir process ritošā sastāva apkopei. Revīzijas/pārbaudes laikā atklājas, ka process ir ieviests un aptaujātajiem darbiniekiem ir skaidras ar to saistītās funkcijas un pienākumi. Starpgadījumu izmeklēšanā neatklājas starpgadījumi, ko varētu attiecināt uz sliktu apkopi vai apkopes procesa kļūdainu izpratni. Strādājot ar tabulu, var redzēt, ka šajā gadījumā riska starpības nav, tāpēc VDI nav jāveic nekādi pasākumi.